

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Laczkó Géza*

Cím: *Új-Budapest*

Forrás: *Pst*

Bp.
(Hely)

1943. XII. 4.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy *725.091*

Hely

Idő

1943

Személy

ÚJ-BUDAPEST

Az elővendő új Budapestről beszélnek, pedig már ez a mostani is egészen új. Igazi nagyváros a fejlődés első szakaszában, amelyet az jellemez, hogy a régi, felfújtt, tágas mezőváros egymástól nagyon különböző negyedei hangulatban, képben egymásba olvadtak. A következő szakasz lesz e városnegyedek újabb elkülönödése azáltal, hogy egymáshoz épített, de mégis önálló életet élő külön városokká fejlődnek, amit Páris, London, Berlin márkorábban végigcsinált.

Mikor én végkép Budapesten ragadtam, mint fiatal ember, még csak két hídja volt a városnak, a lengő Lánchíd s a világvégi mocsarakba torkolló Ferenc József-híd. Az Erzsébet-hídon másodéves egyetemista koromban az első gyalogosok közt haladtam át. Rácváros, Tabán élő balkáni színpalotkák voltak. A Gellérthegy pusztá vadon. Buda még egészen a 18. századi múlt vonalaiban és színeiben mutatkozott. Új, rikoltó és modern volt a nagykörút, az Andrásy-úttá lett Sugár-út pedig a városépítés legújabb csodájaként pompázott. A Déli-vasút pályaudvara mögött a bozót kezdődött. Újpest és Kispeszt is nagy hézaggal vált el a várostól. A villamos még csak terjeszkedett. A Hűvösvölgy és a város között

ott volt az üres Pasarét. A budai hegyvidék lankáin nem villák, hanem kecskék legeltek. A Gellérthegyről Kelenföld felé lenéző mezei tájat s nem várost látott, mint most. A Sashegy kirándulásnyi távolságban látszott s tövébe csak az apostolok lovai vittek. A Szigetre sem volt lejáró a Margithídról.

A Stefánián kocsikorzó kopogott. A gyalogkorzó előbb a Múzeum-körúton volt a Rákóczi-út és a Sándor-utca két sarka közt, a Szikszaytól a múzeumi rácsig, aztán átvándorolt a Kossuth-utca, mert ott nem járt villamos, a sinek innen elülték a Váci-utca s korzó-szakértők tudják, hogy a Váci-utca mai forgalma már nem korzó, hisz annyira változik az ott járkálók raja. Az már nem korzó, amin csak keresztülmegy az ember. A korzó kis darab út, amelyen órákig ide-oda ballag az ember, itt-ott »majomszigetek« gusztálják a dámákat, társalgó csoportok alakulnak s mindenki mindenkinek félpercenként köszön. A korzó szabad ég alatt sétáló szalon. Hol van az már!

A városrészek szigorúan elkülönültek. Terézváros, Lipótváros, Franzstadt, Buda — külön fogalmak, akár csak a Múzeum környéke. A Terézváros szegény és pénzes kispolgárt jelentett, a Ferencváros erősen texasi jellegű volt, a Múzeum környéke a párisi Parc Monceau előkelő negyedére emlékez-

tetett, míg Buda fölött a nyugdíj, a kis-kocsmák, gazdag parasztság és szegény tisztviselőség szolid, de kedélyes szelleme lengedezett.

Budáról csak úgy emlékeztek meg a szépírók, hogy a »sok kis ház«. Buda valami ócskaságot jelentett, Buda határozottan földszintes volt.

Ma?
Már akkor fordult a sors, amikor a Nyúl-utcat kezdik emlegetni, mint az előkelőség, gazdagság új telepét. S a nyúl megfiadott. Annyi most arra felé a gazdag villa, hogy nyájukból egész új, fényűző külön város keletkezett. Különösen most legutóbb, ha a Filler-utca felső végéről balra kanyarodik az ember, születése pillanatában lephet meg egy új városnegyedet. Valaha volt amott a Rózsadomb, emitt a Városmajor külön-külön településével s köztük települési szigetekkel, most ez az egész innen-onnan egymás felé folyva egybeolvadt. A Naphegy mint pillés folt akadályozta meg a Tabán és a Krisztinaváros terjeszkedését, aztán tágas villanegyed lett belőle, ma zsúfolt város.

Egyszóval új Buda szüetett s Pesttel szerepet cserélt. Ma Pest az ócska hindu siremlékekre kontyul biggyesz-

tett parthenonjaival, sváb-mór vöröstégla-ábrándjaival, házoromzati zászlók, forgók, rudak, kakasok és rézcsiflagok Amerikát játszó bugaci szemaforjaival, terpesz olasz laguna-paloták és felhúzott orrú ófelnémet kastélyok torz ikreivel... sajnos. Pest nem ódon, csak ócska. Ezzel szemben Buda új és elegáns. Nem lehetetlen, hogy gyufaskatulya-szimfóniái ötven év múlva épp oly ócskák lesznek, mint Pest negyvenéves szecessziós rügdalozásai, de határozott törekvés van a barokk feltámasztása s így egységes városkép felé, amelyet furcsán szaggat meg egy-egy történelmi könyvből lemásolt udvarház egyébként pompás foltja vagy valami spanyol kolostor utánzata.

Emlékszünk évtizedekre, amikor Budapest (főképp Pest) arculatának a bak-

tató konflis, az állongó pirossapkás hordár és a tükörablakos kávéház voltak jellegzetes vonásai. A konflist legázolta a motor, a hordárt a telefon s a hajdan oduserű boltok kirakata ma mind tükörablakos, a kávéházat pedig megették az espressók, mint az óriás Ichthyosaurus a kis patkányok.

Az ő, a vén Buda így fiatalodott, a fiatal Pest így öregedett meg s jön majd idő, amikor újra Buda lesz ódon (ha bírja a ronggyá cafatolózásra hajla-

mos vasbeton) s Pest kezd neki a fiatalodásnak — bár a légi technika haladása mellett az a legvalószínűbb, hogy a jövő Budapestje Cinkotától Budakesziig terpeszkedő kertváros lesz, inkább házakkal itt-ott tűzdelt kert, mint összenőtt házaival körengeteg város.

Laczkó Géza